

IGNORANCJA

THANISSARO BHIKKHU

e-mail: sasana.pl@gmail.com
website: <http://sasana.wikidot.com>

Avijja, palijskie słowo dla określenia ignorancji, jest przeciwieństwem słowa vijja, która oznacza nie tylko „wiedzę”, ale także „umiejętność” — tak jak mówimy o umiejętnościach lekarza lub tresera zwierząt. A zatem, gdy Buddha skupia się na ignorancji powodującej stres i cierpienie, mówiąc, że ludzie cierpią z nieznanomości czterech szlachetnych prawd, to nie twierdzi po prostu, że brakuje im informacji lub bezpośredniej wiedzy o tych prawdach. Mówi także, że brakuje im umiejętności w radzeniu sobie z nimi. Cierpią, ponieważ nie wiedzą co robią.

Cztery szlachetne prawdy to (1) stres (*dukkha*) — który obejmuje wszystko począwszy od nieznacznego napięcia aż do agonii; (2) przyczyna stresu (*samudaya*); (3) wstrzymanie stresu (*nirodha*); (4) ścieżka prowadząca do wstrzymania stresu (*magga*). Gdy Buddha po raz pierwszy nauczał tych prawd, to nauczał także, że jego pełne Przebudzenie przyszło z poznawania ich na trzech poziomach: zidentyfikowaniu ich, znaniu odpowiedniej umiejętności dla każdej z nich, oraz końcowym poznaniu, że w całości opanował te umiejętności.

Zidentyfikował on stres przy pomocy przykładów — takich jak narodziny, starzenie, choroba, i śmierć; smutek, strapienie, i rozpacz — podsumowując go jako pięć agregatów-łgnięcia: łgnięcie do fizycznej formy (*rupa*); do uczuć (*vedana*) przyjemności, bólu, i ani przyjemności ani bólu; do percepcji (*sañña*); do konstrukcji myślowych (*sankhara*); oraz do świadomości sensorycznej (*viññana*). Jako przyczynę stresu zidentyfikował trzy rodzaje pożądania: pożądanie zmysłowości, pożądanie przybrania tożsamości w świecie doświadczenia, oraz pożądanie zniszczenia swojej tożsamości i świata doświadczenia. Wstrzymanie stresu utożsamiał ze zrezygnowaniem i wyzwolenie z tych trzech rodzajów pożądania. A ścieżkę do jego wstrzymania rozpoznał jako prawidłową koncentrację razem z siedmioma wspierającymi ją czynnikami: prawidłowy pogląd (*samma-ditthi*), prawidłowe postanowienie (*samma-sankappa*), prawidłowa mowa (*samma-vaca*), prawidłowe działanie (*samma-kammanta*), prawidłowy sposób utrzymania (*samma-ajiva*), prawidłowy wysiłek (*samma-vayama*), oraz prawidłowa pamięć (*samma-sati*).

Te cztery prawdy nie są po prostu faktami dotyczącymi stresu. Są kategoriami służącymi do ujęcia waszego doświadczenia, tak byście mogli zdiagnozować i wyleczyć problem stresu. Zamiast patrzeć na doświadczenie w kategoriach samych siebie lub innych, albo np. w kategoriach tego co lubicie i nie lubicie, spoglądacie na nie w kategoriach tego gdzie jest stres, co go powoduje, i jak można doprowadzić do końca tę przyczynę. Gdy raz podzielicie tak terytorium doświadczenia, zdacie sobie sprawę z tego, że każda z tych kategorii jest czynnością. Słowo „stres” może być rzeczownikiem, ale doświadczenie stresu jest kształtowane przez wasze intencje. Jest to coś co robicie. To samo tyczy się także pozostałych prawd. Widząc to, możecie pracować nad doskonaleniem umiejętności odpowiedniej dla każdej z czynności. Umiejętnością dotyczącą stresu jest jego zrozumienie do punktu w którym nie macie już więcej namiętności, niechęci, albo złudzeń w odniesieniu czynienia go. Aby udoskonalić tę umiejętność musicie także porzucić przyczynę stresu, zrealizować jego wstrzymanie, oraz rozwinąć ścieżkę do jego wstrzymania.

Każda z tych umiejętności towarzyszy innym. Na przykład, gdy pojawia się w umyśle stan koncentracji, to nie oglądasz po prostu tego jak on się pojawia i przemija. Koncentracja jest częścią ścieżki, zatem właściwą umiejętnością jest próba jej rozwinięcia: zrozumienia co sprawi, że będzie wzrastać bardziej mocna, bardziej trwała, bardziej wyrafinowana. Robiąc to rozwijacie przy tym także inne czynniki ścieżki, do czasu aż koncentracja stanie się bardziej jak po prostu bycie: bycie świecącą przytomnością, bycie obecnym, bycie niczym, bycie jednym z pustką.

Z tej perspektywy, zaczynacie pojmować poziomy stresu, których nigdy wcześniej nie zauważaliście. Gdy porzucicie pożądaną powodującą obrzydliwsze poziomy, staniecie się wyczuleni na te bardziej subtelne, tak że będzie mogli je także porzucić. Będziecie widzieć więcej i bardziej jasno dlaczego cierpieliście od stresu: Nie uchwyciliście połączenia pomiędzy pożądaniami, którymi się cieszyliście a stresem, który was obciążał, oraz nie wyczuliście stresu w czynnościach, które lubiliście. Ostatecznie, gdy porzuciliście przyczyny innych form stresu, zaczniecie widzieć, że istnienie waszej koncentracji zawiera także wiele warstw czynienia — więcej warstw stresu. To wtedy kiedy możecie porzucić wszystkie pożądaną tych czynności, pojawia się pełne Przebudzenie.

Ścieżka do Przebudzenia jest z konieczności stopniowa, zarówno dlatego że rozwinięcie wyczulenia wymaga czasu, ale też dlatego że pociąga za sobą, rozwijanie umiejętności, które się porzuca tylko wtedy gdy wykonają swoją pracę. Jeśli porzuciliście pożądaną koncentracji, zanim ją rozwinęliście, to nigdy nie sprowadzicie umysłu do miejsca, w którym będzie mógł prawdziwie i całkowicie puścić najsubtelniejsze formy działania.

Jednak gdy wasze umiejętności zbiegną się, to Przebudzenie, któremu sprzyjają, jest nagłe. Obraz dany przez Buddhę to szelf kontynentalny u wybrzeży Indii: stopniowe nachylenie, po którym następuje gwałtowny spadek. Po tym spadku nie pozostaje żaden ślad mentalnego stresu. Oto kiedy wiecie, że opanowaliście swoje umiejętności w pełni. Oto, też, kiedy naprawdę wiecie, że znacie cztery szlachetne prawdy.

Na przykład, pożądaną, to coś czego doświadczacie codziennie. Jednak dopóki go kompletnie nie porzucicie, to nie znacie go tak naprawdę. Możecie doświadczać stresu przez lata, jednak nie znacie go tak naprawdę, dopóki nie pojmiecie go do miejsca w którym namiętność, niechęć, oraz złudzenie nie przepadły. I chociaż wszystkie cztery umiejętności, gdy je rozwijacie, przynoszą większe poczucie przytomności i ulgi, to nie wiecie dlaczego są one tak ważne, dopóki nie posmakujecie tego do czego może prowadzić ich pełne opanowanie.

Gdyż nawet pełna wiedza czterech szlachetnych prawd nie jest sama w sobie końcem. Jest ona środkiem do czegoś znacznie wspanialszego: Nirvana jest odnaleziona na końcu stresu, ale jest czymś więcej niż tylko tym. Jest to kompletne wyzwolenie ze wszystkich skrzepowań czasu lub miejsca, istnienia lub nieistnienia — poza wszelkimi czynnościami, nawet czynnością wstrzymania stresu. Tak jak Buddha raz powiedział, wiedza uzyskana w Przebudzeniu była jak wszystkie liście w lesie; wiedza, którą przekazywał o czterech szlachetnych prawdach, była jak garść liści. Ograniczył on sam siebie do nauczania garści, ponieważ było to wszystko czego potrzebował, do poprowadzenia swoich uczniów do ich

własnej wiedzy o całym lesie. Gdyby omawiał inne aspekty swojego Przebudzenia, to nie służyłoby żadnym celom, a w rzeczywistości zagradzało drogę.

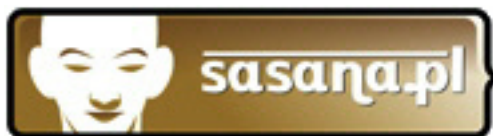
Więc, chociaż pełna wiedza czterech szlachetnych prawd — używając innej analogii — jest po prostu tratwą do przepłynięcia się przez rzekę, to musicie skupić całą uwagę na tratwie, gdy na niej płyniecie. Ta wiedza nie tylko zaprowadzi was do pełnego Przebudzenia, ale także pomoże wam osądzić jakiegokolwiek zrealizowanie w trakcie przemierzania drogi. Robi to w dwojaki sposób. Po pierwsze, dostarcza normy do osądzania tych zrealizowań: Czy pozostał w umyśle jakiegokolwiek stres? Zupełnie nie? Jeśli pozostał, to nie jest to prawdziwe Przebudzenie. Po drugie, umiejętności, które rozwinęliście, wyczuliły was na każde działanie, wtedy gdy po prostu jesteście, co zapewnia, że nawet najsubtelniejszy poziom stresu wam nie umknie. Bez tego wyczulenia, moglibyście łatwo pomylić nieskończenie świetlisty stan koncentracji z czymś więcej. Jednak gdy naprawdę wiecie co robicie, to rozpoznacie wolność od działania, wtedy gdy ją w końcu napotkacie. A gdy znacie tę wolność, będziecie wiedzieć coś więcej: że największym podarunkiem, który możecie dać innym, to nauczenie ich tych umiejętności po to, żeby mogli sami napotkać tę wolność.

Tekst do bezpłatnego rozpowszechniania. Możesz wydrukować kopię tego tekstu na własny użytek. Możesz przeformatować ten dokument i w tak zmienionej formie rozprowadzać na komputerach lub w sieciach komputerowych, pod warunkiem, że dostęp oraz dalsza dystrybucja pozostaną bezpłatne. W każdym innym wypadku zastrzega się wszelkie prawa.

Oryginał można znaleźć na tej stronie:

<http://www.accesstoinsight.org/lib/authors/thanissaro/ignorance.html>

Źródło: Copyright © 2008 Thanissaro Bhikkhu
Access to Insight edition © 2008

Redakcja portalu tłumaczeń buddyjskich: <http://SASANA.PL/>

Tłumaczenie: Piotr Kucharski